herpy

VARANER

Varanus timorensis

Varanus timorensis är en liten, dagaktiv trädvaran från Timor och grannöarna i Små Sundaöarna, mörk med gula fläckar och en mycket lång svans. Den blir högst 61 cm, men kräver ett högt, varmt terrarium, daglig utfodring med levande insekter och en hållare med erfarenhet av små varaner.

Familj: Varanidae Engelska: Spotted Tree Monitor Tidigare namn: *Varanus auffenbergi* Publicerad 15 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**50-61 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**100-350 g**
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Torrskog och regnskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**150 × 75 × 150 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Värmeplats	**40-50 °C**
Temperatur, natt	**22-25 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter och ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**5-11 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**90-135 dagar** vid 29-32 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus timorensis är en dvärgvaran i undersläktet *Odatria*. Grundfärgen är mörkt grönaktigt grå till nästan svart med tydliga guldgula, ibland blåaktiga fläckar längs ryggen och en ljusare, halmfärgad buk. Nosen är spetsig, tänderna är vassa, klorna långa och krökta, och syn och hörsel är goda. Svansen är en gripsvans och utgör omkring två tredjedelar av den totala längden.

Vuxna djur blir upp till 61 cm inklusive svans och väger 100-350 g. Nos-kloaklängden är inte dokumenterad. Nykläckta ungar mäter omkring 13 cm och växer snabbt.

Arten beskrevs 1831 som *Monitor timorensis*. Flera nära släktingar har tidigare räknats som underarter, bland andra *V. similis*, *V. scalaris* och *V. glauerti*, men är i dag självständiga arter. Populationen på Roti, som länge gick under namnet *V. auffenbergi*, räknas nu som underart (*V. t. auffenbergi*), och 2025 beskrevs en tredje underart, *V. t. subunicolor*, från ön Ndao. Vissa databaser för fortfarande *V. auffenbergi* som egen art, så djur från Roti kan säljas under det gamla namnet.

Det är en art för den erfarne hållaren. Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad; jämförbara små varaner blir 10-15 år. Det betyder många år med ett högt och varmt terrarium, UVB-ljus och levande insekter flera gånger i veckan. Arten är inget djur man tar upp varje dag, utan en aktiv och iakttagande varan som är mest underhållande att titta på i ett rikt planterat

terrarium.

Läs mer: Ljus och UVB

Utbredning och livsmiljö

Varanus timorensis är hemmahörande på ön Timor, som delas mellan Indonesien och Östtimor, och på några av de närmaste öarna i Små Sundaöarna: Semau, Sabu och Roti. Underarten *V. t. subunicolor* är känd från den lilla ön Ndao.

Vissa översikter nämner också södra Nya Guinea. Det är inte bekräftat och är inte med på kartan, som bara visar den ursprungliga utbredningen i Indonesien och Östtimor. Underarten på Roti är bara känd från typlokalen.

> **Naturlig utbredning:** Indonesien och Östtimor.

LIVSMILJÖ

Varanus timorensis är en trädlevande, dagaktiv art som lever i öppen skog, torr skog och regnskog, där den rör sig i träd, buskar och annan vegetation ovanför marken. Där jagar den insekter och andra leddjur som gräshoppor, bönsyrsor, spindlar, skorpioner, bin och kackerlackor, men också små ödlor som geckor och små ormar.

Timor ligger nära ekvatorn, så dagslängden är nästan densamma hela året, men klimatet har en tydlig regn- och torrtid. Temperatur och luftfuktighet i artens livsmiljöer är inte dokumenterade i detalj, och siffrorna för terrariet nedan bygger därför på besläktade små varaner och på hur djuren mår i fångenskap. I naturen förökar sig arten från december till mars.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett högt terrarium på minst 150 × 75 × 150 cm (längd × bredd × höjd). Måtten är lånade från rekommendationer för *Varanus acanthurus*, en klipp- och marklevande dvärgvaran av samma storlek, och höjden är tillagd eftersom *Varanus timorensis* lever i träd. Större är bättre, för arten är aktiv och behöver plats för både en varm och en sval zon. Terrariet bör vara frontöppnande, väl ventilerat och ha ett lås som säkrar mot rymning, för små varaner hittar alla springor.

Ungar kan börja i en mindre låda eller ett litet terrarium där de lätt hittar föda, och flyttas till vuxenterrariet när de är stabila och äter bra. Ett terrarium i vuxenstorlek kan också användas från start om det finns många gömställen och tät växtlighet.

Inred med tjocka, stabila grenar på olika höjder och i olika vinklar, korkrör, korkbark och bamburör som gömställen samt en bred, solid solplats under värmekällan. Tät, robust växtlighet (levande eller konstgjord) ger skydd. Som botten används en blandning av gödselfri jord, kokosmull och barkflis i 10-15 cm djup, så att en del av botten kan hållas fuktig. Hur mycket arten gräver i naturen är inte dokumenterat, men honorna lägger ägg i botten och i gömställen, så det ska finnas möjlighet till det. Ställ in en stor, stabil vattenskål och en låg foderskål.

Värmekällor ska vara avskärmade med galler eller placerade utom djurets räckvidd, så att det inte kan bränna sig. Luckor och lock ska kunna låsas.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Temperaturer för *Varanus timorensis* är inte dokumenterade i detalj. Siffrorna här är satta utifrån artens livsmiljö och utifrån besläktade små varaner: 27-32 °C i luften på dagen och 22-25 °C på natten. Solplatsens yttemperatur (mätt med IR-termometer) bör ligga på 40-50 °C, och terrariet ska ha en stor temperaturgradient, så att djuret kan välja mellan en varm och en sval sida på 24-28 °C. Mät både ytan och luften vid solplatsen.

Värmekällan ska ge både värme och kraftigt synligt ljus, till exempel en halogenspot eller en metallhalogenlampa, eftersom varaner söker upp den ljusaste platsen för att sola sig. Stäng av värmen på natten. Välj solplatsen med omsorg: söker djuret inte upp den, eller flyr det från den, är den för varm. För låga temperaturer ger dålig matsmältning, aptitlöshet, fetma och försvagat immunförsvar. Om djuret inte kan komma undan värmen riskerar det att få värmeslag.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten i terrariet bör ligga på 50-70 %, men siffran är inte dokumenterad för *Varanus timorensis*, och djuren har setts på uppfödningsfarmer i öppna, välventilerade inhägnader. Håll delar av botten fuktiga, gärna i hörnet långt från solplatsen, så att djuret kan välja ett fuktigare mikroklimat, bland annat under hudömsning. Använd en vattenkanna med duschmunstycke för att fukta botten, och låt botten torka upp mellan gångerna, så att den inte blir sur eller mögelangripen.

Ställ alltid fram en stor, stabil vattenskål med färskt vatten, som byts dagligen. Skålen ska vara så stor och stabil att djuret kan dricka utan att välta den. En hygrometer mitt i terrariet visar om fuktigheten håller sig stabil.

LJUS OCH UVB

Som dagaktiv solälskare behöver *Varanus timorensis* starkt ljus och UVB hela dagen. Använd ett UVB-rör av typen T5 HO (10-12 %) eller en kvalitetslampa monterad ovanför nätet, så att UV-index vid solplatsen ligger på omkring 3-6 (Ferguson-zon 3), och låt djuret ha skugga i resten av terrariet. Zonen är lånad från besläktade dagaktiva småvaraner och är inte bekräftad för arten. Byt UVB-röret enligt tillverkarens anvisning, typiskt efter 6-12 månader, även om det fortfarande lyser.

Timor ligger nära ekvatorn, så 12 timmars ljus om dagen året runt är en bra utgångspunkt. Använd en timer för ljus och värme. På natten ska det vara mörkt.

UTFODRING

I naturen lever *Varanus timorensis* mest av leddjur, men tar också ödlor och små ormar. I fångenskap ska kosten främst bestå av varierade levande insekter: syrsor, dubiakackerlackor, gräshoppor och sidenmaskar, med vaxmasklarver som sällsynt godbit. Bytet bör vara högst lika stort som djurets huvud. Foderdjuren ska matas väl och regelbundet pudras med kalk med D3-vitamin.

Mängder och frekvens är inte dokumenterade för arten. En rimlig plan lånad från besläktade småvaraner är daglig utfodring av ungar och utfodring varannan dag av vuxna, så mycket som djuret äter på 5-10 minuter. Uppfödningsfarmer i Indonesien startar ungarna på små syrsor och ger vuxna djur möss, i vissa fall växelvis med ett hemgjort foder. Möss kan användas som tillskott någon enstaka gång, men djuret blir lätt för fett om ryggradsdjur blir huvudfödan, så håll dem till en liten del av kosten.

Väg djuret regelbundet. En fyllig, men inte rund svans är ett gott tecken, och ett djur som blir tjockt ska få färre och mindre måltider.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Varanus timorensis är ett litet och snabbt djur som flyr in i gömställen när det blir skrämt. Bett från ett djur på upp till 61 cm är sällan livsfarliga, men tänderna är vassa, och klorna kan riva upp huden. Sår ska tvättas noga och desinficeras, för bakterier från munnen och klorna kan ge infektion. Varaner kan också bära på salmonella. Tvätta händerna efter all kontakt med djur, terrarium och foder, och använd inte köksredskap till terrariet.

Ungar är nervösa och blir lätt stressade. Låt nya djur vänja sig i ett par veckor innan du börjar tämja dem. Tämjning går bäst genom att vara närvarande i rummet, röra sig långsamt, vila handen i terrariet och låta djuret komma till dig. Undvik att gripa djuret bakifrån eller i svansen. Metoden är lånad från besläktade småvaraner. Håll passen korta, och hantera bara ett lugnt djur.

Arten hålls bäst ensam eller som par i ett stort terrarium. På uppfödningsfarmer hålls många djur tillsammans, men det är inte dokumenterat hur de klarar det över tid, och kannibalism är beskriven hos arten, så ungar ska inte gå tillsammans med vuxna. Observera bett och stress, och skilj djuren åt om det finns tecken på oro.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könsskillnader och ålder för könsmognad är inte dokumenterade för *Varanus timorensis*. Hos små varaner kan könet bestämmas säkert av en veterinär, ofta med sondering eller röntgen. Till avel bör djuren vara fullvuxna och i god hull; honan ska ha goda kalkreserver. På uppfödningsfarmer i Indonesien lägger 60-95 % av honorna under en säsong.

PARNING

Avelssäsongen varierar. Uppfödningsfarmer i Indonesien upplever parning i maj-augusti, medan äggläggning hos djur i Europa har setts i februari, mars, april, juni och augusti-september. Djur i fångenskap på norra halvklotet håller sannolikt en paus kring höst och vinter. I naturen förökar sig arten från december till mars. En sval vintervila är inte dokumenterad.

På farmer hålls djur ofta tillsammans och paras slumpmässigt. För hobbybruk är en medveten sammansättning av ett par bättre. Introducera djuren i ett stort terrarium, och håll ögonen på stress hos honan.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

En kull består typiskt av 5-11 ägg; uppgifterna varierar från 3 till 14. Honan lägger 1-2 kullar om året, och äggläggningen tar 3-4 veckor. På farmer lägger honorna äggen överallt på botten: i torr bark och barkflis eller i gömställen av bamburör och plasthinkar fyllda med sand och täckta av en plywoodskiva. Erbjud en äggläggningslåda med fuktig sand, jord eller vermikulit och ett gömställe, så att honan inte lägger i terrariets hörn. Ge honan gott om föda under hela säsongen, så att hon inte saknar kalk och krafter.

INKUBATION

Äggen flyttas till en inkubator med fuktig vermikulit, utan att de vänds. Temperaturen på farmerna i Indonesien ligger på 29-32 °C, och äggen kläcks efter 90-135 dagar. Uppgifterna varierar från 93 till 186 dagar vid 27-34 °C, och en kull kläcktes efter 117 dagar vid 29 °C. Ju lägre temperatur, desto längre tid tar det. Substratets fuktighet och eventuell temperaturberoende könsbestämning är inte dokumenterade. Ägg som faller ihop eller blir möglina ska kontrolleras och tas bort försiktigt.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är omkring 13 cm långa och växer snabbt. På farmerna stannar ungarna i en separat låda med vermikulit och plastnät, och de börjar äta syrsor efter omkring två veckor. Exporterade ungar är typiskt 2 veckor till 3 månader gamla. Överlevnaden från kläckning ligger på 80-90 %.

Håll ungarna enskilt eller i små grupper av samma storlek, i en liten låda eller ett mindre terrarium med många gömställen, och ge små insekter varje dag. Skilj djuren åt om det finns skillnad i storlek eller tecken på bett.

Hälsa och vanliga misstag

Varanus timorensis är ingen nybörjararart, och de flesta problem beror på fel i skötseln. De typiska är:

- För låga temperaturer, som ger dålig matsmältning, aptitlöshet, fetma, urinsyragikt och försvagat immunförsvar.
- För hög värme utan möjlighet att komma undan, som ger värmeslag.
- Fetma, när ryggradsdjur (mus) blir huvudfoder, och en fet varan lever kortare.
- Benskörhet vid brist på UVB och kalk. Tecknen är mjuka käkar, krokiga lemmar och darrningar.
- Tarmstopp av löst, fint substrat eller för stort byte.
- Luftvägsinfektion vid kyla och ihållande fukt, och äggläggningsproblem hos honor utan goda äggläggningsförhållanden.

Djur i handeln kommer för det mesta från uppfödningsfarmer i Indonesien. Arten är fridlyst där. På flera farmer saknas uppfödningsjournaler, så generationerna kan inte fastställas, och det har väckts tvivel om huruvida alla djur som säljs som uppfödda verkligen är det. Räkna därför med parasiter och stress hos nyinköpta djur, håll dem i karantän i veckor, och låt undersöka ett träckprov.

Ett friskt djur har klara ögon, en kraftig kropp, en fyllig svans, raka lemmar, fast mörk avföring och äter regelbundet. Håll djuret under uppsikt och väg det regelbundet. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret går ner i vikt, inte äter på flera dagar, andas med öppen mun eller verkar slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.